

Datum 2016-06-14 Reg.nr 131-210-16

Avdelning
Analysavdelningen
Handläggare
Ingrid Pettersson
Jacob Severin
08-563 087 62
08-563 085 04
ingrid.pettersson@uka.se
jacob.severin@uka.se

Utbildningsdepartementet

Yttrande över betänkandet "Trygghet och attraktivitet – en forskarkarriär för framtiden" (SOU 2016:29)

Ert diarienumr. U2016/01529/UH

Universitetskanslersämbetet (UKÄ) har anmodats att lämna synpunkter på betänkandet *Trygghet och attraktivitet – en forskarkarriär för framtiden* från Forskarkarriärutredningen. Utredningen har som övergripande syfte att säkra återväxten av framstående unga forskare i Sverige och föreslår i betänkandet ett antal åtgärder för att förbättra villkoren för dessa.

Sammanfattning

UKÄ stödjer utredningens förslag att förbättra villkoren för unga forskare genom att lärosäten ska erbjuda fast anställning i stället för utbildningsbidrag och stipendier och genom att stimulera mobilitet. UKÄ anser att det är viktigt att det finns meriteringsanställningar med bra villkor men avstyrker utredningens förslag att biträdande lektor ska ersätta nuvarande reglering om anställning för meritering i högskoleförordningen. UKÄ anser vidare att förslaget att införa nationella mål för att öka antalet meriteringsanställningar kan innebära styrning på en för detaljerad nivå och avstyrker förslaget.

Utredningen föreslår flera olika uppföljningsmodeller kopplade till förslagen till åtgärder. Dessa modeller består huvudsakligen av statistisk uppföljning och eftersom UKÄ är ansvarig myndighet för officiell statistik om högskolan kommenterar UKÄ dessa i mer detalj. Framst lyfter UKÄ fram de statistiska uppföljningar som anges i betänkandet och som är en del av UKÄ:s ansvar för officiell statistik. Dessa är uppföljning av visstidsanställningar, enkätundersökning om utlandsvistelser bland högskolans personal som UKÄ och SCB genomfört samt den pilotundersökning som UKÄ har genomfört om internationell mobilitet på forskarnivå.

Nedan kommenterar UKÄ utredningens olika delförslag och då främst utredningens förslag till uppföljning.

Utredningens förslag att utbildningsbidraget för doktorander avskaffas och att finansiering med stipendier avskaffas efter en övergångsperiod

UKÄ anser att det är viktigt att doktorander har en tryggad försörjning och tillstyrker förslaget att utbildningsbidraget avskaffas och även att stipendiefinansiering av doktorander avskaffas efter en övergångsperiod.

Utredningen ger dessutom förslag på hur uppföljning av stipendier ska ske. UKÄ redovisar idag uppgifter om stipendier som försörjningsform för doktoranderna som en del av UKÄs ansvar för den officiella statistiken avseende högskolan. Utredningens förslag till uppföljning är mer detaljerat än de uppgifter UKÄ redovisar idag. UKÄ håller dock tillsammans med SCB och Ladokkonsortiet på att ta fram en utvidgad uppföljning av stipendier som följer betänkandets ansats.

Utredningens förslag att en meriteringsanställning som biträdande lektor med rätt till prövning för tillsvidareanställning införs och att nationella mål för antalet meriteringsanställningar beslutas av regeringen

UKÄ instämmer i att unga forskare ska ha möjligheter att utveckla sin självständighet som forskare och meritera sig både vetenskapligt och pedagogiskt för att uppfylla behörighetskraven för en anställning som lektor. Ämbetet anser att frågan är viktig och förtjänar den diskussion som utredningen presenterar i betänkandet.

En övergripande reflektion är att behovet av att införa en tidsbegränsad ny anställning som biträdande lektor varierar mellan såväl lärosäten som ämnesområden. UKÄ vill betona att olika lärosäten har olika behov och därför behöver fortsatt stort utrymme att på egen hand utforma system för meritering. UKÄ avstyrker förslaget att biträdande lektor ska ersätta nuvarande reglering om anställning för meritering i högskoleförordningen. Vissa lärosäten har redan infört karriärsteg, vilka på många sätt motsvarar det förslag om införandet av biträdande lektor som utredningen presenterar i betänkandet.

UKÄ anser att utredningens förslag om nationella mål för att öka antalet meriteringsanställningar kan innebära styrning på en för detaljerad nivå och avstyrker förslaget. Antalet biträdande lektorer har ökat kontinuerligt de senaste tio åren. Därtill har även antalet postdoktorer ökat. Givet det faktum att postdoktor ofta är en anställning som föregår en anställning som biträdande lektor, gör UKÄ antagandet att även fler anställningar som biträdande lektor är att vänta de närmaste åren.

Utredningen betonar i betänkandet vikten av att följa upp högskolepersonalens karriärvägar. UKÄ instämmer i att uppföljning av högskolans personal är viktig och att analysen bör beakta frågor kopplade till jämställdhet. UKÄ genomför i dagsläget analyser som bl.a. fokuserar på olika anställningskategorier, däribland anställningar för meritering. Analyserna inkluderar ofta ett jämställdhetsperspektiv, t.ex. genom studier av skillnader mellan kvinnors och mäns karriärvägar. Denna typ av uppföljning kommer alltså att bedrivas som en naturlig del av ämbetets uppdrag.

Utredningens förslag till åtgärder för att minska visstidsanställningar och modell för uppföljning av visstidsanställningar

UKÄ lämnar inga synpunkter på förslaget som syftar till att korrigera balansen mellan forskaranställningar och läraranställningar. Ämbetet anser dock att den fördjupade diskussion som utredningen efterlyser är viktig, och i den diskussionen kan UKÄ bidra med underlag.

Utredningen föreslår i betänkandet att den forskande och undervisande personalens anställningar och anställningshistorik ska följas upp. UKÄ har lång erfarenhet av att följa upp högskolans personal utifrån flera olika perspektiv och UKÄ anser att det är viktigt att även följa upp anställningshistoriken bland högskolans personal. UKÄ har redan lagt beställningar på SCB för att inkludera de nya variabler om allmänna visstidsanställningar och vikariat som utredningen presenterar i betänkandet i den reguljära statistikproduktionen.

UKÄ stödjer emellertid inte de delar av förslaget till preliminär uppföljningsmodell som gäller att inhämta variabler om eventuella uppsägningar p.g.a. arbetsbrist. UKÄ anser att det saknas en tillräcklig beredning av förslaget att inhämta uppgifter om personalens uppsägningar. En reflektion är att information om enskilda individers uppsägningar är av känslig natur och frågan bör därför utredas vidare innan beslut om insamling och publicering kan tas.

UKÄ anser inte att personalens anställningshistorik bör följas upp på årsbasis, utan förordar i stället att datainsamlingen begränsas till vart tredje eller fjärde år. Med hänsyn taget till de förändringar som skett inom den lagstiftning som gäller personalen och eftersom förändringar i personalens anställningshistorik sker relativt långsamt, bör detta vara ett tillräckligt antal år utifrån behovet av kontinuerlig uppföljning.

Utredningens förslag till främjande av mobilitet

Utredningen anser att mobiliteten inom högskolan behöver stimuleras och införandet av en anställning som biträdande lektor är ett sätt att främja den. I betänkandet ger utredningen dessutom förslag på hur en statistisk uppföljning av mobiliteten kan se ut, där olika typer av mobilitet följs upp på olika sätt.

UKÄ anser liksom utredningen att mobilitet inom högskolan är viktig och bör stimuleras. Det är viktigt både för individens och verksamhetens skull.

Utredningen har ett flertal förslag till uppföljning av mobilitet och dessa kan delas in i internationell och nationell mobilitet. UKÄ anser att det är av stor vikt att följa upp mobiliteten bland högskolans personal, men anser att några av förslagen behöver utvecklas vidare. Två av utredningens förslag avseende internationell mobilitet är pågående utvecklingsarbeten inom UKÄs statistikansvar och UKÄ vill särskilt framhålla vikten av att den uppföljningen sker kontinuerligt.

Det ena förslaget rör resultatet från en enkätundersökning om utlandsvistelser bland högskolans personal som UKÄ och SCB har genomfört och som utredningen redovisar i betänkandet. Det var en pilotundersökning, nu kommer UKÄ och SCB att genomföra en ordinarie undersökning vartannat år och dessa kommer att rikta sig till ett större urval av högskolans personal.

Det andra förslaget rör den pilotundersökning som UKÄ har genomfört om internationell mobilitet på forskarnivå och som utredningen beskriver i betänkandet. Lärosätena har 2016 rapporterat in uppgifter om antalet examinerade på forskarnivå 2015 som har haft utlandsvistelser inom utbildningen. UKÄ kommer 2017 att genomföra en ordinarie undersökning av mobilitet bland examinerade på forskarnivå 2016 som ska rapporteras

till Eurostat. Därefter kommer UKÄ att genomföra årliga undersökningar som rapporteras till Eurostat.

I betänkandet skriver utredningen om vikten att följa rörligheten mellan lärosäten bland högskolans personal som en del av nationell mobilitet. UKÄ kommer att ha möjlighet att redovisa mobiliteten mellan lärosätena genom att använda de uppgifter som utredningen beskriver i modellen för uppföljning av visstidsanställningar. UKÄ kommer att följa visstidsanställningar enligt den föreslagna modellen som en del av ansvaret för den officiella statistiken. Övriga anställningar i högskolan följer UKÄ upp sedan tidigare. Med detta underlag kommer UKÄ kunna redovisa högskolans personals mobilitet mellan svenska lärosäten.

Beslut

Beslut om yttrandet har tagits av universitetskanslern Harriet Wallberg efter föredragning av utredare Ingrid Pettersson i närvaro av biträdande avdelningschef Carin Callerholm, kommunikationschef Agneta Rolfer och strategi- och planeringsansvarig Per Westman. Utredare Jacob Severin har deltagit i beredningen av ärendet.

Harriet Wallberg

Ingrid Pettersson